

Основою моделі соціалізації міжбюджетних відносин в Україні має стати комплексна бюджетна децентралізація, тобто процес передання повноважень від центрального уряду до органів місцевого самоврядування, що супроводжується передачею відповідних фінансових ресурсів на виконання цих повноважень через запровадження місцевих податків або трансформацію чи закріплення частини загальнодержавних податків за місцевими бюджетами, що отримали нові повноваження. Зазначене дозволить мінімізувати проблеми соціалізації міжбюджетних відносин та створити умови для динамічного соціально-економічного розвитку країни. На місцевому рівні бюджетна децентралізація сприятиме покращенню якості суспільних послуг, соціально-економічному розвитку депресивних регіонів, уповільненню міграційних процесів, обумовлених економічними факторами.

На нашу думку, вирішення проблем соціалізації міжбюджетних відносин потребує чіткого розмежування рівнів державних і регіональних соціальних пріоритетів при одночасній узгодженості та наявності можливості ефективної координації. Підґрунтям відбору пріоритетів мають бути результати аналізу реальних фінансових можливостей виконання цільових бюджетних програм з використанням усіх джерел фінансових ресурсів. У зв'язку з цим, необхідною є розробка системи критеріїв визначення і вибору соціальних пріоритетів на регіональному рівні, їх систематизація та ієрархічна структуризація завдань відповідно до стратегічних цілей розвитку держави та окремих регіонів.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
2. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2010 рік / [Щербина І.Ф., Рудик А.Ю., Зубенко В.В. та ін.]; ІБСЕД, Проект "Зміцнення місцевої фінансової ініціативи", USAID. – К., 2011. – 142 с.
3. Василик О.Д. Державні фінанси України / О.Д. Василик, К.В. Павлюк. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 608 с.
4. Закон України "Про стимулювання розвитку регіонів". [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2850-15>.
5. Кириленко О.П. Місцеві фінанси: підручник / О.П. Кириленко. – К.: Знання, 2006. – 677 с.
6. Кравченко В.І. Фінанси України: сучасні виклики і проблеми розвитку / В.І. Кравченко // Економіка та держава. – 2013. – №5. – С.9-13.
7. Кравченко О.О. Місцеві фінанси: навчальний посібник / О.О. Кравченко. – К.: ДЕТУТ, 2010. – 157 с.
8. Луніна І.О. Державні фінанси та реформування міжбюджетних відносин / І.О. Луніна. – К.: Наукова думка, 2006. – 432 с.
9. Молдован О.О. Бюджетна політика в Україні в умовах ризиків сповільнення економічної динаміки: аналітична доповідь / О.О. Молдован, С.О. Біла, О.В. Шевченко, М.О. Кушнір, Т.А. Тищук, Н.С. Медведко-ва [за ред. Я.А. Жаліла]. – К.: НІСД, 2012. – 25 с.
10. Опарін В.М. Фінанси: навчальний посібник / В.М. Опарін. – К.: КНЕУ, 2008. – 240 с.
11. Офіційний сайт Асоціації міст України – Режим доступу: <http://www.auc.org.ua>.
12. Офіційний сайт Державної казначейської служби України – Режим доступу: <http://treasury.gov.ua>.
13. Офіційний сайт Міністерства фінансів України – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.
14. Податковий кодекс України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
15. Полозенко Д.В. Розвиток соціальної сфери як важлива умова економічного зростання України / Д.В. Полозенко // Фінанси України. – 2010. – №10. – С.15-20.
16. Соколовська А.М. Дискусійні питання реформування ПДВ / А.М. Соколовська, В.О. Твардієвич // Фінанси України. – 2011. – №8. – С.35-50.

Надійшла до редакції 25.12.13

С. Рыбак, канд. экон. наук, доц.
Министерство финансов Украины, Киев

ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛИЗАЦИИ МЕЖБЮДЖЕТНЫХ ОТНОШЕНИЙ В УКРАИНЕ

В статье определены проблемы социализации межбюджетных отношений в Украине и направления их дальнейшего реформирования для динамического социально-экономического развития государства.

Ключевые слова: бюджетная система, бюджетное регулирование, бюджетная политика, межбюджетные отношения, местные бюджеты, государственный бюджет.

S. Rybak, PhD in Economics, Associate Professor
Ministry of Finance of Ukraine, Kyiv

SOCIALIZATION PROBLEMS OF INTERGOVERNMENTAL RELATIONS IN UKRAINE

In the paper the revenues of local budgets and their dependence on intergovernmental transfers during years 2009-2012 were analyzed. The tendency of finding ways to balance spending on social programs with the budget by the public authorities is revealed. It is shown that the transition to target payments to citizens has launched a deep transformation in the system of financing social protection from the state. It is concluded that in Ukraine the budgets of local communities are not fully able to solve the pressing problems of regional development. Five groups of socialization problems of the intergovernmental relations in Ukraine are selected. Areas for further reform of intergovernmental relations for the dynamic social and economic development are designated: increase revenues from sources of local budgets – local taxes, reduction of financial dependence of local budgets from the state budget, increase of volumes of funding, including investments, increase cost efficiency of local budgets, optimization of the State Fund for Regional Development.

Keywords: budget system, budget management, budgeting, intergovernmental relations, local governments, state budget.

УДК 336.3
JEL H68

Ю. Субботович, канд. экон. наук, доц.
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ,
К. Фурманець, асп.

Український держ. ун-т фінансів та міжнародної торгівлі, Київ

ЗОВНІШНЬБОРГОВА СИТУАЦІЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ

У статті проаналізовано поточний стан та структуру зовнішнього державного боргу в країнах з різним рівнем доходів на душу населення та досліджено особливості боргової ситуації в Україні в умовах глобалізації після подолання першої хвилі світової фінансової кризи. Вказано основні чинники нарощування зовнішньої заборгованості, зокрема фактори, пов'язані з невирішеними проблемами на сфері міжнародних фінансів, а також стрімким розповсюдженням чергового циклічного спаду у міжнародній економіці.

Ключові слова: зовнішній державний борг; глобалізація; структура боргу; доходи на душу населення; світова фінансова криза.

Постановка проблеми. Сучасні глобальні економічні виклики й загрози пов'язані з уповільненням посткризового відновлення світової економіки, необхідністю

зміни моделі економічного розвитку, зростанням навантаження на бюджетну сферу та, зрештою, з загостренням боргової ситуації в глобальному вимірі. Потужний

© Субботович Ю., Фурманець К., 2014

розвиток міжнародних кредитних відносин наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст., що став невід'ємною складовою процесів фінансової глобалізації та інтеграції національних фінансових систем, зумовив стрімке зростання обсягів зовнішньої державної заборгованості країн світу з різним рівнем розвитку.

Накопичення зовнішніх боргових зобов'язань підвищує чутливість економік різних країн до процесів світової інтеграції. На сьогодні у багатьох країнах високий рівень зовнішнього державного боргу виступає серйозним чинником фінансової дестабілізації й уповільнення темпів економічного розвитку. Це вкотре довела остання світова фінансово-економічна криза 2008 року, яка фактично переросла у загальносвітову боргову кризу із гучним дефолтом за борговими зобов'язанням у Греції та Ірландії, й призвела до серйозних дисбалансів у світових фінансових потоках й загальної економічної рецесії.

Проблема нарощення зовнішньої заборгованості є актуальною й для України, що є однією з тих країн, що значно постраждали від наслідків світової фінансово-економічної кризи. В цілому, за роки незалежності зовнішній державний борг України зріс більше ніж в десять разів. Його формування відбувалося значною мірою під впливом потреб оперативного фінансування поточних бюджетних видатків, що зумовило його структуру та обсяги.

З огляду на значний вплив зовнішніх економічних чинників в сучасних умовах, важливою функцією держави стає постійний моніторинг та контроль за розміром і структурою зовнішнього державного боргу, як одного з джерел ризиків й елементу регулювання економіки. Водночас, в умовах глобалізації доцільно поєднувати такий моніторинг з проведенням порівняльного аналізу світових тенденцій у сфері формування зовнішнього державного боргу в країнах з різним рівнем доходів на душу населення. Він дає змогу сформувати об'єктивну оцінку боргової позиції нашої країни в умовах ескалації світової боргової кризи, а також окреслити потенційні загрози й виклики, пов'язані з макроекономічною стабільністю в Україні та світі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема зовнішньої заборгованості на сучасному етапі розвитку залишається предметом жвавих дискусій, як серед зарубіжних, так і вітчизняних науковців. У сучасних концепціях зовнішній державний борг найчастіше розглядається в рамках політики макроекономічного регулювання, як джерело додаткових фінансових ресурсів або як фактор участі держави в міжнародному русі капіталів. Різні аспекти цього напряму розкриті у роботах вітчизняних та зарубіжних вчених, зокрема, у працях Базилевича В., Лютого І., Саркисянца А., Стігліца Дж., Федосова В., Федякіноної Л., Царук О., Швеця В. тощо [1-7].

Пізніше, після останньої фінансової кризи 2008 року, цю категорію все частіше почали ототожнювати з чинниками макроекономічної нестабільності. Зокрема, на ризики й наслідки неконтрольованого нарощування зовнішньої державної заборгованості в умовах глобалізації наголошували у своїх працях Богдан Т.П., Бураковський І.В., П. Кругман, Плотніков О.В., Н.Рубіні [8-11].

При цьому, аналіз зовнішньоборгової ситуації країн з різним рівнем економічного розвитку в умовах глобалізації став невід'ємною складовою для проведення ґрунтовних економічних досліджень у цій сфері. На особливу увагу заслуговують праці економістів та експертів МВФ, групи Світового Банку, Організації економічного розвитку та співробітництва, INTOSAI, фонда "Бюро економічного аналізу", зокрема, Азімонті М., Балдаччі Е., Мендоза Е., Петрова І., Фонсерада Л., Франциско Е. [12-16].

Невирішені раніше частини загальної проблеми. Віддаючи належне науковим напрацюванням вітчизняних та зарубіжних вчених з даної проблематики, слід зауважити, що існує потреба в її подальшому дослідженні. Зокрема, з огляду на ескалацію світової боргової кризи додаткового вивчення потребує зовнішньоборгова ситуація та світові тенденції у сфері формування зовнішнього державного боргу в країнах з різним рівнем доходів на душу населення. В свою чергу, це сприятиме покращенню якості оцінки боргової позиції України в умовах глобалізації.

Метою статті є дослідження сучасного стану зовнішнього державного боргу та світових тенденцій його формування в країнах з різним рівнем доходів на душу населення, а також визначення боргової позиції України в умовах глобалізації після подолання першої хвилі світової фінансової кризи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для порівняльного аналізу, на нашу думку, доцільно використати методик, запропоновану Світовим банком, що включає поділ країн відповідно до рівня доходів на душу населення. Згідно з цією методикою Україна входить до групи країн з рівнем доходів на душу населення, нижчим за середній (від 1026 до 4035 дол.США) [17]. Оцінку зовнішньоборгової ситуації у зазначених групах країн проводимо за секторами економіки, основними кредиторами, валютною структурою, строковістю та інструментами запозичень, а також за критерієм розподілу на державний та гарантований державою зовнішній борг.

Перш ніж перейти до аналізу світової зовнішньої державної заборгованості за вказаними критеріями, розглянемо деякі узагальнюючі показники. Найбільшими позичальниками є країни з високим (їх частка 50%) та середнім доходом (46,9%) на душу населення, загальна питома вага яких у заборгованості по всіх країнах складає 96,9% [17]. Серед них, основними споживачами на міжнародному ринку капіталів є США, Іспанія та Італія з відповідними частками 41,7%, 7,3% та 7,0%. В свою чергу, основними країнами – кредиторами є Китай (23,4%), Німеччина (13,3%) та Японія (11,7%) [18, с.3].

За даними Світового Банку, рівень зовнішнього боргу (державного та приватного секторів) та державного боргу (зовнішнього й внутрішнього) є, в середньому, значно нижчим, в країнах, що розвиваються, ніж у країнах з високим рівнем доходів на душу населення. Проаналізувавши ці дані, можна зробити висновок про те, що така тенденція зберігається й після 2008 року. Зокрема, відношення зовнішнього боргу до ВНД (внутрішнього національного доходу) в країнах, що розвиваються, становило у 2011 році, в середньому 22%, порівняно з 124% у країнах G7 з високим рівнем доходів на душу населення. У той же час, сукупний державний борг 17 країн Єврозони (ЄС-17), у тому ж році склав, в середньому, 76 % від ВВП, що більш ніж вдвічі перевищує аналогічний показник для найбільших позичальників країн, що розвиваються. Крім того, державний борг для ЄС-17 з 2008 року зріс на 20 в.в. (з 56% у 2008 році до 76% у 2011 році). Очевидно, найбільшою мірою зростає борг Греції, що найбільше постраждала від останньої світової фінансової кризи, Державний борг цієї країни зріс з 113,0 % від ВВП у 2008 році до 165,3% від ВВП у 2011 році [19, с.13-15].

Незважаючи на зусилля багатьох країн з різним рівнем доходів на душу населення у проведенні бюджетної консолідації, що розпочалася після останньої світової кризи 2008 року, глобальною тенденцією та фактором зближення економічних систем різних країн залишається практика використання бюджетних дефіцитів, що є одним з головних чинників зростання зовнішньої заборгованості. Зокрема, у бюджетних моделях країн з найбіль-

шим рівнем державної заборгованості, таких як Японія, Греція, Італія та Португалія, головним інструментом стимулювання внутрішнього попиту всередині країни та основного засобу боротьби з кризою були зовнішні запозичення на фоні значних бюджетних дефіцитів, що призвело до зростання державного боргу цих країн до найвищого рівня. Виключенням є лише Австралія, яка й у післякризовий період утримувала позитивний баланс бюджету (+1,7 та +1,8% від ВВП у 2009 та 2010 рр.) та мала найнижчий рівень державної заборгованості серед країн

з високим рівнем доходів (7,9% від ВВП). У докризовий період профіцит протягом декількох років мали також Канада та Південна Корея [18, с.25].

Наступним кроком нашого дослідження стане аналіз стану зовнішньоборгової ситуації за секторами економіки країн з різним рівнем доходів. Дані табл. 1 ілюструють сучасні тенденції після подолання першої хвилі світової фінансової кризи, спровокованої надмірними боргами приватного сектору, щодо розподілу боргових ризиків між державним та приватним секторами.

Таблиця 1. Середнє значення валового зовнішнього боргу країн з різним рівнем доходів у розрізі секторів у 2012 році*

Сектор	Одиниця виміру	Країни з нижчим за середній рівень доходів	Україна	Країни з вищим за середній рівень доходів	Країни з високим рівнем доходів
Апарат державного управління	млн дол.США	28 118	22 082	29 608	426 449
	%	36,2	17,1	28,9	20,4
Грошово-кредитні інституції	млн дол.США	1 893	8 106	4 323	69 493
	%	4,7	6,3	2,9	5,1
Банки	млн дол.США	12 750	24 042	66 637	744 314
	%	13,2	18,6	25,5	37,7
Інші сектори	млн дол.США	40 823	66 497	52 888	511 685
	%	36,0	51,6	31,1	24,3
Прямі інвестиції між компаніями	млн дол.США	1 901	8 228	25 225	198 048
	%	9,9	6,4	11,6	12,5
Загальний зовнішній борг	млн дол США	85 485	128 955	178 682	1 949 990
	%	100	100	100	100

*Джерело: складено автором на основі [20].

Зокрема, країни з рівнем доходів, нижчим за середній, мають найбільшу частку зовнішнього боргу, що належить державі (40,9% від загального валового зовнішнього боргу). Він складається з боргу апарату державного управління та грошово-кредитних інституцій. Водночас Україна має найнижче значення цього показника серед країн цієї групи (23,4%), а також країн з вищим за середній та високим рівнем доходів на душу населення, що свідчить про більшу вразливість її приватного сек-

тору до можливих зовнішніх шоків. Проте, в Україні, на відміну від інших країн, значними є ризики щодо неврахування в офіційній статистиці умовних зобов'язань уряду, які за несприятливих умов світової кон'юнктури можуть перетворитися на прямі борги держави.

Аналіз даних щодо державного боргу за основними кредиторами, наведений у табл. 2, а також дані щодо валютної структури державного боргу за групами країн (табл. 3) дозволяють встановити цікаву залежність.

Таблиця 2. Державна заборгованість уряду країн з різним рівнем доходів на душу населення за типом кредитора у 2012 році, у % до загального державного боргу*

Група країн	Середньогрупове значення	
	Внутрішні кредитори	Зовнішні кредитори
Країни з низьким рівнем доходу	37	63
Країни з рівнем доходу, нижчим за середній	44	56
Країни з рівнем доходу, вищим за середній	56	44

*Джерело: складено автором на основі [21].

Зокрема, в середньому, державний борг країн з високим рівнем доходів на душу населення в іноземній валюті є найменшим серед інших груп країн. Й навпаки, середньогрупова частка боргу в іноземній валюті для країн з низьким рівнем на душу населення є найбільшою. Різниця між даними табл. 2 та табл. 3 вказує на те, що частина державної заборгованості перед зовнішніми кредиторами була номінована у національній валюті. Зокрема, це можуть бути внутрішні облігації, випущені в національній валюті, придбані іноземними

компаніями або громадянами. Подібні фінансові інструменти використовуються переважно в країнах з високим (Австрія, Бельгія, Кіпр, Угорщина, Польща, Словаччина) та вищим за середній (Мексика) рівнем доходу на душу населення та є наслідком боргової політики, спрямованої на зменшення валютних ризиків при формуванні боргового портфелю. Крім того, державний борг таких країн, як Великобританія, Словенія, Болгарія та Кіпр повністю номінований в національній валюті.

Таблиця 3. Валютна структура державного боргу країн з різним рівнем доходів на душу населення у 2012 році, у % до загального державного боргу*

Група країн	Середньогрупове значення	
	Національна валюта	Іноземна валюта
Країни з низьким рівнем доходу	39	61
Країни з рівнем доходу, нижчим за середній	45	55
Країни з рівнем доходу, вищим за середній	54	46
Країни з високим рівнем доходу на душу населення	91	9

*Джерело: складено автором на основі [21].

Поряд з цим в деяких країнах, зокрема, у Сальвадорі та Болгарії, набула поширення протилежна тенденція: внутрішні позичальники надавали перевагу борговим інструментам, номінованим в іноземній валюті. Зокрема, в Сальвадорі, борг, номінований в національній валюті, взагалі відсутній; а в Болгарії частка боргу в іноземній валюті становить 73%, що значно перевищує частку боргу, що належить зовнішнім кредиторам (43%).

В Україні подібна різниця майже відсутня, адже уряд розпочав використовувати розміщення валютних облігацій на внутрішньому ринку лише наприкінці 2011 року. Проте, слід зазначити, що на сьогодні у сфері міжнародних фінансів державні облігації, прив'язані до обмінного курсу чи деноміновані в іноземній валюті, є менш актуальними й вважаються низько ефективними, прикладом чого є негативний досвід Мексики у 1994–1995 роках. Зокрема, у цій країні зазначений вид облігацій (тесобони) на тлі політичної кризи та впливу іноземного капіталу став одним з чинників розкручування боргової та валютної кризи. Темпи девальвації песо перевищили 50%, а вартість запозичень уряду у січні 1995 р. сягнула 19,6%. Для порятунку фінансової системи Мексики і капіталу нерезидентів, вкладених в тесобони, адміністрація США і МВФ надали уряду цієї країни пільгових кредитів на суму 22,5 млрд дол. США.

Водночас, в нашій державі частка державного боргу в іноземній валюті є надмірною на тлі світових тенденцій.

Зокрема, за даними Міністерства фінансів на кінець другого кварталу 2012 року вона становила 62%, що відповідно до табл. 3, є вищим, ніж середнє значення цього показника у всіх групах країн. Це вказує на значні валютні ризики в Україні, що становлять загрозу для її фінансової безпеки та погіршує боргову ситуацію в державі в цілому.

Розглянувши загальну валютну структуру державного боргу країн з різним рівнем доходів на душу населення, перейдемо до аналізу структури зовнішнього державного боргу за основними видами валют (див. табл. 4).

Відповідно до проведеного нами аналізу основними валютами боргових портфельів усіх груп країн є дол.США та євро. Цілком очевидно, країни з високими та середніми доходами на душу населення мають найбільшу частку цих валют у загальному кошику (78,3% та 79,5% відповідно) [22]. Це пояснюється тим, що для більшості країн цих двох груп дол.США або євро є національною валютою. Водночас, для менш інтегрованих до міжнародного ринку капіталів країн з низькими доходами на душу населення ця частка у 2012 році становила лише 57,0%, зокрема частка боргу в дол.США складала 50,8%, євро – 6,2%.

Крім того, аналіз даних табл. 4 щодо зміни кошика валют державного та гарантованого державою боргу з 1995 року до початку 2012 року, дало змогу встановити низку особливостей валютної динаміки боргового портфеля різних країн.

Таблиця 4. Валютна структура державного та гарантованого державою боргу країн з різним рівнем доходів на душу населення у 1995-2011 рр. (у % до загального державного боргу)*

Валюта	1995	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
<i>Група 1: Країни з високим рівнем доходів на душу населення</i>									
євро	н.в.	н.в.	14,1	14,3	14,8	13,6	14	12,6	11,7
японська єна	13	12,1	9,9	9,6	8,8	10,4	9,5	10,1	9,8
фунт стерлінг	1,6	1	1,1	0,7	0,6	0,4	0,4	0,4	0,4
швейцарський франк	1,1	0,5	0,5	0,6	0,6	0,5	0,5	0,4	0,4
дол.США	48,2	61,7	64,5	65,3	65,2	65,7	66	65,8	66,6
<i>Група 2: Країни з середнім рівнем доходів на душу населення</i>									
євро	н.в.	н.в.	14,6	14,6	15,1	13,8	14,4	13	12
японська єна	13,1	12,2	10	9,5	8,7	10,4	9,5	10,1	9,8
фунт стерлінг	1,5	0,9	1	0,7	0,5	0,3	0,4	0,4	0,4
швейцарський франк	1,1	0,4	0,6	0,6	0,6	0,6	0,5	0,5	0,4
дол.США	48,7	62,5	65,4	66,3	66,3	66,7	67	66,8	67,5
<i>Група 3: Країни з низьким рівнем доходів на душу населення</i>									
євро	н.в.	н.в.	8,6	10,8	11,1	9,8	9,3	6,6	6,2
японська єна	11,7	10,6	9,1	10,4	9,7	10,2	9,4	9,7	10
фунт стерлінг	2,6	2,2	1,7	1,4	1,3	1	1	0,9	0,8
швейцарський франк	1	0,7	0,6	0,7	0,5	0,3	0,3	0,2	0,1
дол.США	41,3	51,3	54,3	50,2	50,5	50,9	51,1	50,9	50,8

*Джерело: складено автором на основі [22].

По-перше, як свідчать дані табл. 4, протягом останніх сімнадцяти років відбулось значне зростання частки боргу, номінованого в дол.США, у всіх групах країн. Найбільш стрімко цей показник зростав до 2006 року, водночас у після кризовий період, темпи його зростання значно уповільнилися у всіх зазначених групах країн, а в країнах з низьким рівнем доходів на душу населення він навіть зменшився (зокрема, з 54,3% у 2005 році до 50,8% на початку 2012 року). В першу чергу, це пов'язано з наслідками світової фінансової кризи 2008 року: нестабільністю на валютному ринку, зростанням невизначеності на фінансових ринках, що ускладнило вибір надійного позичальника для кредитора, масовою "втечею" міжнародного капіталу, зростанням вартості позикових коштів й, зрештою, переорієнтацією на внутрішні запозичення.

По-друге, значення та темпи зростання частки державного боргу та гарантованого державою боргу, номінованого у доларах США, протягом 1995-2011 років в країнах з високим та середнім рівнем доходів на душу

населення були майже ідентичними. Зокрема, для першої групи країн протягом вказаного періоду вона зросла з 48,2% до 66,6%, для другої – з 48,7% до 67,5%.

По-третє, в усіх трьох групах країн зафіксовано низхідний тренд по відношенню до частки боргу, номінованого в євро. Зокрема, ця частка на початок 2012 року порівняно з 2005 роком зменшилась з 14,1% до 11,7% для першої групи країн; з 14,6% до 12,0% – для другої; з 8,6% до 6,2% – для третьої групи. Найбільш стрімко скорочення частки мало місце у 2010 році, що пояснюється новою хвилею фінансової кризи в Єврозоні.

Наступним кроком нашого аналізу стане розгляд боргової структури деяких країн з різним рівнем доходів за строковістю та видами боргових інструментів. На основі даних, наведених у табл. 5, можна зробити висновок про незначну частку короткострокового зовнішнього державного та гарантованого державою боргу у загальному борзі для всіх груп країн.

Таблиця 5. Структура зовнішнього державного та гарантованого державою боргу за строковістю для окремих країн у 2012 році*

Країни	Короткостроковий борг		Довгостроковий борг	
	млн дол.США	% до загального боргу	млн дол.США	% до загального боргу
<i>Група 1: Країни з низьким рівнем доходу на душу населення:</i>				
Бангладеш	-	0,0	22 129	100,0
Камбоджа	-	0,0	3 806	100,0
Ефіопія	-	0,0	9 067	100,0
Кенія	-	0,0	9 651	100,0
Ліберія	-	0,0	273	100,0
Мадагаскар	249	10,3	2 177	89,7
Середнє значення		1,3		98,7
<i>Група 2: Країни з рівнем доходу, нижчим за середній:</i>				
Албанія	-	0,0	3 274	100,0
Болівія	109	2,9	3 617	97,1
Гондурас	7	0,2	3 392	99,8
Косово	1	0,2	403	99,8
Нікарагуа	506	12,3	3 620	87,8
Нігерія	-	0,0	8 340	100,0
Ємен	-	0,0	6 098	100,0
Середнє значення		1,4		98,6
<i>Група 3: Країни з рівнем доходу, вищим за середній:</i>				
Чилі	1 883	8,8	19 430	91,2
Колумбія	831	1,9	43 265	98,1
Казахстан	37	0,7	5 419	99,3
Мексика	26 712	12,5	187 635	87,5
Перу	387	1,9	20 498	98,2
Румунія	2 099	4,8	42 005	95,2
Таїланд	6 727	20,4	26 256	79,6
Середнє значення		7,3		92,7
<i>Група 4: Країни з високим рівнем доходу на душу населення:</i>				
Австралія	17 196	5,76	281 100	94,2
Хорватія	486	2,56	18 506	97,4
Угорщина	7 853	11,18	62 384	88,8
Середнє значення		6,5		93,5

* Джерело: [20].

При цьому у 2012 році найбільше середньогрупове значення цієї частки мали країни з високим та вищим за середній рівень доходів – 6,5% та 7,3% відповідно, найменше – країни з низьким та нижчим за середній рівнем доходів (1,3% та 1,4% відповідно). Така незначна частка короткострокового зовнішнього боргу у державному секторі має цілком очевидне пояснення: з точки зору кредитора держава є найбільш стабільним та надійним позичальником порівняно з позичальниками інших секторів, тому має певні переваги у залученні зовнішніх ресурсів на довгий строк.

За даними Національного банку України (НБУ), Україна у 2012 році (на кінець другого кварталу) мала лише довгостроковий зовнішній державний борг. Проте частка короткострокового боргу за первинним терміном погашення (тобто платежі за зовнішніми державними зобов'язаннями країни, що мають бути здійснені протягом наступного року) склала 15,8%, що збільшує ризики щодо боргової стійкості країни.

В цілому, низький рівень короткострокового боргу є позитивним фактором з точки зору фінансової безпеки держави, проте недостатнім для її забезпечення. Свідченням цього є досвід країн, що найбільше постраждали під час світової фінансової кризи 2008 року. Зокрема, окрім фінансової дестабілізації під час кризи відбулось загострення кризи у реальному секторі економіки. Зокрема, мало місце значне зниження надходжень валюти від експорту внаслідок зниження світових цін та зменшення попиту на продукцію, одночасно зменшилось споживання імпортової продукції, що збільшило навантаження на банківський сектор, який став нездатним вчасно обслуговувати свою зовнішню заборгованість. В результаті, уряди цих країн були змушені взяти на себе відповідальність за борги інших секторів, зокрема, банківського.

У зв'язку з цим, доцільно додатково розглянути структуру загального зовнішнього боргу за строковістю за всіма секторами економіки (див. табл. 6).

Таблиця 6. Структура валового зовнішнього боргу за строковістю для країн з різним рівнем доходів на душу населення у 2012 році (середньогрупові значення)*

Група країн	Короткостроковий борг		Довгостроковий борг		Загалом	
	млн дол. США	% до загального боргу	млн дол. США	% до загального боргу	млн дол. США	% до загального боргу
Країни з рівнем доходу, нижчим за середній	17 511	17,0	70 440	83,0	87 951	100,0
Країни з рівнем доходу, вищим за середній	25 898	24,3	102 014	75,7	127 912	100,0
Країни з високим рівнем доходу	826 726	41,5	1 051 077	58,5	1 877 803	100,0

* Джерело: складено автором на основі [20].

Отже, розглядаючи структуру загального (валового) зовнішнього боргу відповідно до табл.6, бачимо, що частка короткострокового боргу у валовому зовнішньому борзі є значною для всіх груп країн, що, як зазначалося вище, в більшості випадків є наслідком великих короткострокових боргів банківського сектору. При цьому середньогрупове значення частки збільшується відповідно до рівня доходів на душу населення. Таким чином, країни з високим рівнем доходів на душу населення мають найвищу частку короткострокового боргу (41,5%), країни з рівнем доходів на душу населення, нижчим за середній, – найменшу (17,0%).

Для України цей показник становить 27,2%, що перевищує середнє значення для її групи, та є вищим, ніж середньогрупове значення для країн з рівнем доходів, вищим за середній. Крім того, за даними НБУ загальна частка короткострокового боргу за первинним терміном погашення за всіма секторами економіки у загальному зовнішньому борзі становила 48,8%, що є зависоким за міжнародними стандартами. Основними причинами зростання короткострокового зовнішнього боргу стали збільшення короткострокових зобов'язань інших секторів економіки по торговельних кредитах (на 3,9 млрд.дол.США) та виникнення необхідності погашення кредитів МВФ в 2012 році (на суму 3,5 млрд. дол.США).

Слід зазначити, що окрім зростання частки короткострокових кредитів, в країнах з більш низькими доходами на душу населення негативною тенденцією стало також збільшення частки отриманих кредитів із плаваючою відсотковою ставкою. Середні ставки за позиками із плаваючою відсотковою ставкою збільшилися протягом останніх чотирьох декад майже вдвічі (з 8,3% до 17,3%) при збільшенні їх частки у загальному борзі до 60%, що пояснюється автоматичним поширенням щорі-

чного приросту відсоткових ставок на раніше отримані позики. Крім того, через більший ризик неповернення кредиту надбавка до ставки LIBOR для країн з більш низьким рівнем доходів на душу населення перевищило аналогічну надбавку для країн з високим рівнем доходів у 3 рази, і становило 3% та 1% відповідно.

На думку фінансових експертів Єврозони, в разі зростання ринкових відсоткових ставок за довгостроковими державними зобов'язаннями до рівня 7%, відповідна країна зараховується до групи кризових і може претендувати на отримання зовнішньої фінансової допомоги. Це пояснюється порушенням нормального процесу залучення позик і рефінансування боргу [23]. Зокрема, у липні 2012 р. дохідність 10-річних державних облігацій Кіпру становила 7%, Іспанії – 6,8%, Італії – 6%, Ірландії – 6,1%, а середньозважена дохідність суверенних облігацій країн Єврозони в цілому становила 3,25%. Зазначимо, що у 2012 році ставки, за якими були розміщені єврооблігації України на міжнародному ринку капіталів, становили 9,25, 7,95 і 7,8% річних, що значно перевищило дохідність облігацій європейських держав, які перебували у стані боргової кризи.

Ще однією ознакою сучасних тенденцій у формуванні зовнішнього державного боргу різних країн є використання широкого спектру боргових інструментів. Незважаючи на значну кількість та різноманіття таких інструментів в умовах фінансової глобалізації, у структурі зовнішнього державного боргу більшості країн переважають кредити та боргові цінні папери. При цьому, згідно з табл. 7, перші є найпоширенішими у країнах з низьким та нижчим за середній рівень доходів на душу населення, другі – характерні для країн з високим та вищим за середній рівень доходів.

Таблиця 7. Структура зовнішнього державного та гарантованого державою боргу за типом інструменту для деяких країн у 2012 році (у % до загального боргу)*

Країни	Боргові цінні папери	Кредити	Валюта і депозити	Торгові кредити	Інші боргові зобов'язання	Всього
<i>Група 1: Країни з низьким рівнем доходу на душу населення:</i>						
Бангладеш	0,0	96,5	0,0	0,0	3,5	100,0
Буркіна-Фасо	0,0	92,5	0,0	0,0	7,5	100,0
Ефіопія	0,0	94,7	0,0	0,0	5,3	100,0
Кенія	0,0	94,0	0,0	0,0	6,0	100,0
Ліберія	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	100,0
Мадагаскар	0,0	93,2	0,0	0,0	6,8	100,0
Руанда	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	100,0
Танзанія	0,0	91,1	0,0	0,0	8,9	100,0
<i>Група 2: Країни з рівнем доходу, нижчим за середній:</i>						
Албанія	11,5	86,4	0,0	0,0	2,1	100,0
Беліз	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	100,0
Болівія	10,7	89,3	0,0	0,0	0,0	100,0
Камерун	2,8	88,0	0,0	0,0	9,2	100,0
Гондурас	11,2	88,6	0,0	0,0	0,2	100,0
Косово	0,0	79,0	0,2	0,0	20,8	100,0
Нікарагуа	0,4	91,4	7,6	0,6	0,0	100,0
Нігерія	6,0	66,4	0,0	0,0	27,6	100,0
Соломонові острови	0,0	98,2	0,0	1,8	0,0	100,0
Тонга	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	100,0
<i>Група 3: Країни з рівнем доходу, вищим за середній:</i>						
Антигуа і Барбуда	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	100,0
Китай	3,7	96,3	0,0	0,0	0,0	100,0
Домініка	16,9	78,5	0,0	0,0	4,6	100,0
Домініканська Республіка	19,7	80,3	0,0	0,0	0,0	100,0
Панама	72,7	27,3	0,0	0,0	0,0	100,0
<i>Група 4: Країни з високим рівнем доходу на душу населення:</i>						
Багамські острови	67,8	18,8	0,0	0,0	13,4	100,0

* Джерело: складено автором на основі [20].

Це пояснюється кращими можливостями країн з вищим рівнем доходів для залучення фінансових ресурсів шляхом розміщення боргових цінних паперів, зокрема, облігацій зовнішньої державної позики (ОЗДП), на міжнародному ринку капіталів з огляду на їх кращу платоспроможність та вищі міжнародні кредитні рейтинги. Водночас, країни з більш низьким рівнем доходів, як правило, залучають кошти від МФО у формі кредитів під виконання конкретних програм та вимог, що висуваються цими організаціями до країни-позичальника, що робить їх обмеженішими у процесі регулювання боргом.

Також необхідно врахувати факт ускладнення виходу на міжнародні ринки капіталів після кризи 2008 року, що призвело до зменшення частки боргу, залученого за допомогою випуску боргових цінних паперів, на користь зростання частки кредитів у борговому портфелі багатьох країн. Зокрема в Україні за даними НБУ частка зовнішнього боргу у формі кредитів для сектору загального державного управління та органів грошово-кредитного регулювання на початок 2008 року становила 36,2%, на початок 2010 року – 67,4%, на початок третього кварталу 2012 року – 62,4% [24]. Таке стрімке зростання вказаної частки пояснюється збільшенням зовнішніх запозичень у формі кредиту від МВФ, наданого Україні протягом 2008-2009 років в рамках програми Stand – By (SBA) з метою допомоги нашій державі у забезпеченні фінансової та економічної стабільності під час фінансово-економічної кризи.

Водночас, поряд із особливостями структури зовнішніх боргів країн, що розглядаються, досить помітною тенденцією останніх років стало ослаблення їх боргової позиції через низькі буферні запаси ліквідності, необхідні для проведення антициклічної фінансової політики. Зокрема, наприкінці 2010 року міжнародні резерви відносно зовнішнього сукупного боргу в країнах із низьким і середнім рівнем доходів становили 137%, а в країнах Європи і Центральної Азії – лише 59%. Резерви становили 11 місяців імпорту товарів і послуг у країнах із низьким і середнім рівнем доходів та 8 місяців імпорту в країнах Європи і Центральної Азії [25]. В Україні ці показники були гіршими: рівень міжнародних резервів не досягав і 30% зовнішнього сукупного боргу та ледь перевищував 5 місяців імпорту. Станом на початок 2012 року цей рівень знизився до 25,2% зовнішнього боргу й 3,5 місяця імпорту, що вказує на значну нестабільність джерел рефінансування боргу. Водночас, рівень міжнародних резервів погіршувався й надалі: внаслідок планового погашення кредиту МВФ за рік він впав до критичного рівня фінансування імпорту протягом 2,2 місяця (18,8 млрд. дол. США станом на 1 грудня 2013 року) [26].

Висновки. На основі проведеного аналізу можна визначити низку важливих тенденцій, які характеризують сучасну зовнішньоборгову ситуацію у світі. Серед них основними є:

- відсутність у сучасних міжнародних кредитних відносинах чіткого розмежування між потенційним боржником і кредитором та встановлення між країнами відносин нетто-боржників і нетто-кредиторів, що породжують проблеми фінансово-економічної залежності;

- збереження та посилення залежності національних господарств в умовах глобалізації від зовнішнього фінансування, особливо в країнах з низьким та нижчим за середній рівень доходів на душу населення (зокрема, й в Україні), що підсилюється такими факторами, як брак власних ресурсів, дефіцитність державних бюджетів (незважаючи на масове проведення бюджетної кон-

солідації після 2008 року), нерівновага поточних платіжних балансів, неефективне використання залучених коштів, високий рівень корупції та брак структурних реформ тощо;

- загальне зменшення буферних запасів ліквідності, необхідних для проведення антициклічної фінансової політики;

- наявність оберненої залежності між середньогруповим рівнем доходів на душу населення обраних для аналізу країн та а) середньою часткою державної заборгованості перед зовнішніми кредиторами, б) часткою боргу в іноземній валюті;

- наявність прямої залежності між середньогруповим рівнем доходів обраних для аналізу країн та а) часткою короткострокового боргу у зовнішньому борзі; б) часткою боргових цінних паперів у борговому портфелі країн;

- зменшення частки боргу, залученого за допомогою випуску боргових цінних паперів, на користь зростання частки кредитів у борговому портфелі переважної більшості досліджуваних країн внаслідок кризи 2008 року;

- уповільнення темпів зростання частки боргу, номінованого у в дол. США, у всіх групах країн внаслідок світової фінансової кризи та стрімке скорочення частки боргу, номінованої в євро, особливо після боргової кризи Єврозони 2010 року.

Крім аналізу поточного стану та структури зовнішнього державного боргу в умовах глобалізації в країнах з різним рівнем доходів на душу населення, що дало змогу дослідити особливості боргової ситуації після подолання першої хвилі світової фінансової кризи, було також визначено основні чинники збільшення зовнішньої заборгованості, зокрема, у країнах з рівнем доходів, нижчим за середній, до яких належить наша держава. До переліку цих факторів належать: експансійна фіскальна політика і, як наслідок, – ухвалення дефіцитних бюджетів, брак внутрішніх ресурсів та неефективне використання доходів бюджету й залучених коштів, незадовільний стан боргового менеджменту та історичні передумови збільшення зовнішньої заборгованості, й, зрештою, високий рівень корупції та брак структурних реформ. Дія цих чинників посилювалась й зовнішніми факторами, зокрема, наслідками фінансової кризи та невіршеними проблемами у сфері міжнародних фінансів, а також стрімким розповсюдженням чергового циклічного спаду у міжнародній економіці.

Незважаючи на доволі помірний рівень зовнішнього державного боргу України порівняно з досліджуваними країнами, частка державного боргу в іноземній валюті та частка короткострокового боргу за первинним терміном погашення в нашій державі є надмірною на тлі світових тенденцій. Погіршують боргову ситуацію в країні також низькі буферні запаси ліквідності, нестабільність джерел рефінансування боргу та наявність значних умовних зобов'язань уряду, які за несприятливих умов світової кон'юнктури можуть перетворитися на прямі борги держави. Крім того, на відміну від інших країн, облік боргу сектора загального державного управління в Україні поширюється лише на центральний уряд, а не на всі рівні державного управління. Це призводить до заниження реальних показників та неадекватної оцінки боргової ситуації. У таких умовах потенційними ризиками боргової стійкості в Україні є звуження потенціалу для залучення нових позик та брак бюджетних ресурсів, необхідних для обслуговування накопичених боргів. Ймовірними наслідками такої ситуації можуть стати фінансова дестабілізація та загострення кризи у реальному секторі економіки.

Список використаних джерел:

1. Базилевич В. Д. Макроекономіка: підручник / В. Д. Базилевич, К. С. Базилевич, Л. О. Баластрик. – К.: Знання, 2007. – 703 с.
2. Лютий І.О. Державний кредит та боргова політика України. 2-ге видання [монографія] / [Лютий І.О., Зражевська Н.В., Рожко О.Д.]; за ред. І.О. Лютого – К.: ЦУЛ, 2008. – 360 с.
3. Саркисянц А. Г. Система міжнародних долгов / А. Г. Саркисянц. – М.: ООО Издательско-Консалтинговая Компания "ДеКа", 2009. – 720 с.
4. Федосов В.М. Управління державним боргом у контексті ризик-менеджменту / В.М. Федосов, О.А. Колот // Фінанси України. – 2008. – №3. – С. 3-33.
5. Федякина Л. Н. Мировая внешняя задолженность: теория и практика урегулирования / Л. Н. Федякина. – М.: Юристъ, 2008. – С.36–40.
6. Швець В., Царук О. Методологічні засади побудови системи статистичного моніторингу державного боргу // Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Сер.: Економіка. – К., 2008. – Вип №. 99-100, с.56-59.
7. Stiglitz J. Globalization and Its Discontents New York / J. Stiglitz. – New York: W.W. Norton & Company, Stoll, K., 2012. – 304 p.
8. Бураковский И.В., Плотников А.В. Мировая экономика: глобальный финансовый кризис / И.В.Бураковский, А.В.Плотников; худож. – оформитель О.Н. Артеменко. – Харьков: Фолио, 2010. – 415 с.
9. Богдан Т. П. Боргова політика держави в умовах глобальної нестабільності / Т. П. Богдан // Економіка України: науковий журнал / М-во екон. розвитку і торгівлі України, М-во фінансів України, НАН України. – Київ, 2013. – № 2 (615). – С. 4–17.
10. Krugman P. The Return of Depression Economics and the Crisis of 2008/ P. Krugman. – New York: W. W. Norton & Company Hardcover, 2008. – 288 p.
11. Roubini N. A Plea to Policymakers: We Can't Risk Another Year of Delay [Електронний ресурс] / N.Roubini. – Режим доступу: <http://www.economonitor.com/nouriel/2011/12/20/a-plea-to-policymakers-we-can%E2%80%99t-risk-another-year-of-delay/#sthash.HvHb71U5.dpuf>.
12. Azzimonti M. Financial Globalization, Inequality, and the Raising of Public Debt [Електронний ресурс] / M.Azzimonti, E.Francis. – 2012. – P.35–37. – Режим доступу: <http://www.cemfi.es/ftp/pdf/papers/Seminar/PubDebt-Feb-15-2011-Homogeneous.pdf>.
13. Focerrada L. Public debt sustainability: Notes on debt sustainability, development of a domestic government securities market and financial risks / L. Focerrada // Analisis Economico. – 2010. – Vol. XX, № 44. – P. 250–272.
14. IMF Working Paper. Assessing Fiscal Stress [Електронний ресурс] / Prepared by Emanuele Baldacci, Iva Petrova, Nazim Belhocine, Gabriela Dobrescu, and Samah Mazraani // International Monetary Fund. – 2011. – Режим доступу: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2011/wp11100.pdf>.
15. Mendoza E. Financial Integration, Financial Development and Global Imbalances / E. Mendoza, Q.Vincenzo, J.-V. Rios-Rull // Journal of Political Economy. – 2009. – 117(3). – P. 371–416.
16. Staff Guidance Note for Public Debt Sustainability Analysis in Market-Access Countries [Електронний ресурс] / International Monetary Fund. – 2013. – Режим доступу: <http://www.imf.org/external/np/pp/eng/2013/050913.pdf>.
17. Офіційний сайт Світового банку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://web.worldbank.org>.
18. Global Financial Stability Report: World Economic and Financial Surveys. Statistical appendix. – Washington, DC: International Monetary Fund, 2010. – 66 p.
19. International Debt Statistics 2013/ World Bank, Washington, DC: World Bank/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://data.worldbank.org/sites/default/files/ids-2013.pdf>.
20. Quarterly External Debt Statistics 2012: Cross-Country Tables [Електронний ресурс] / World Bank. – Режим доступу: <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/DATASTATISTICS/EXTD/ECQEDS/0,,contentMDK:20721050~menuPK:4704712~pagePK:64168445~piPK:64168309~theSitePK:1805415,00.html>. – Назва з екрана.
21. World Bank Quarterly Public Sector Debt Statistics 2012: Cross-Country Tables / World Bank/ [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/DATASTATISTICS/EXTQPU/BSECDEBT/0,,contentMDK:22707085~menuPK:7409959~pagePK:64168445~piPK:64168309~theSitePK:7404473,00.html>.
22. International Debt Statistics 2013 [Електронний ресурс] / World Bank, Washington, DC: World Bank. – Режим доступу: <http://data.worldbank.org/sites/default/files/ids-2013.pdf>.
23. Богдан Т. П. Боргова піраміда та її наслідки [Електронний ресурс] / Т. П. Богдан // Дзеркало Тижня. Україна. – 2013. – №5. – Режим доступу: <http://gazeta.dt.ua/finances/borгова-piramida-ta-yiyi-naslidki.html>.
24. Зовнішній борг [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Національного банку України. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=44466.
25. Global Development Finance 2012 [Електронний ресурс] External Debt of Developing Countries / International Bank for Reconstruction and Development. – 2012. – С. 1–6. – Режим доступу: http://data.worldbank.org/sites/default/files/gdf_2012.pdf.
26. Статистичні публікації та аналітичні огляди: оцінка стану платіжного балансу [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Національного банку України. – Режим доступу: <http://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=91917>. – Назва з екрана.

Надійшла до редакції 18.12.13

Ю. Субботович, канд. екон. наук, доц.

КНУ імені Тараса Шевченка, Київ,

Е. Фурманець, асп.

Український госуд. ун-т фінансов и международной торговли, Киев

**ВНЕШНЕДОЛГОВАЯ СИТУАЦИЯ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ:
ТЕКУЩЕЕ СОСТОЯНИЕ И ОСНОВНЫЕ ТЕНДЕНЦИИ**

В статье проанализировано текущее состояние и структура внешнего государственного долга в странах с разным уровнем доходов на душу населения и исследованы особенности долговой ситуации на Украине в условиях глобализации после преодоления первой волны международного финансового кризиса. Указаны основные причины наращивания внешней задолженности, в частности, факторы, связанные с нерешенными проблемами в сфере международных финансов, а также стремительным распространением очередного циклического спада в международной экономике.

Ключевые слова: внешний государственный долг; глобализация; структура долга; доходы на душу населения; мировой финансовый кризис.

Y. Subbotovych, PhD in Economics, Associate Professor

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv,

K. Furmanets, post-graduate student

Ukrainian State University of Finance and International Trade, Kyiv

EXTERNAL DEBT SITUATION UNDER GLOBALIZATION: CURRENT STATE AND MAIN TRENDS

The paper analyses current state and structure of external debt in countries with different levels of income per capita and the specifics of the debt situation in Ukraine under globalization after the first wave of the global financial crisis. Key factors of external debt growth, including factors related to unsolved problems of international finance and the rapid spread of the next cyclical decline in the international economy are outlined.

Keywords: public external debt; globalization; structure of debt; income per capita, global financial crisis.